

BILTE N

ZVEZE GEODETSKIH INŽENIRJEV
IN GEOMETROV SR SLOVENIJE

1972 St.2

B I L T E N
ZVEZE GEODETSKIH INŽENIRJEV IN GEOMETROV SLOVENIJE

Leto 1972

Ljubljana, marca 1972

Številka 2

V s e b i n a	stran
Peter Svetik: Geodetska služba in urejanje prostora	1
Tomaž Banovec: Poročilo z II. posvetovanja v kartografiji	10
Jože Rotar: Možnosti mestne kartografije	
Janez Kobilica: Kartografski problemi projekta regionalne prostorske dokumentacije občine Maribor	17
Peter Svetik: Zapisknik sestanka o problemih usklajevanja kartografskih metod pri urejanju zemljišč v Evropi	23
Ivan Golorej: Informacija o uporabi ortofotografske metode	30
Dragan Honzak: Stanje katastrske klasifikacije zemljišč	34
Tomaž Banovec: "GEODETSKA SLUŽBA" - časopis za geodezijo, kartografijo in katerster zemljišč	36
Odprto pismo Urbanistične zveze Jugoslavije javnosti	37
Stanko Majcen: Ustavne spremembe v SR Sloveniji in geodezija	39
Peter Šivic: Prvi smučarski dan geodetov Slovenije	42
Informacije:	
- Zakon o upravnih taksa	43
- "Informativni bilten" Biroja za RPP	43
- Odbor izvršnega sveta sprejel program geodetskih del za leto 1972	43
- Prvi pravnik v geodetski službi v Sloveniji	44
- Obisk kolegov geodetov iz Vojvodine	44
- Prvi smučarski dan geodetov	44
Zapisnik 1. seje predsedstva ZGIG Slovenije	45
Zapisnik 2. seje predsedstva ZGIG Slovenije	47
Poročilo za letno skupščino o delu Društva inženirjev in geometrov Celje za čas od 3.4.1970 do 10.3.1972	50

Izdala: Zveza geodetskih inženirjev in geometrov Slovenije

Uredniški odbor: Boris Kren, Marjan Smrekar, Bogdan Samobor

Prispevke pošiljajte na naslov: Boris Kren, Geodetska uprava SRS
Ljubljana, Cankarjeva 5/III

GEODETSKA SLUŽBA IN UREJANJE PROSTORA
(Referat na geodetskem dnevu 1971)

Naslov prav gotovo obeta več, kot bom v tem prispevku sam lahko povedal. Snov pa je vsekakor zanimiva in aktualna in istočasno pri nas še vedno v fazi intenzivnih razglašljanj in dogоворov vsaj kar se nadgradnje tiče: katastra komunalnih naprav, urbanske in regionalne prostorske dokumentacije. Ob tem ne bi obravnaval topografskih osnov - ODK in načrtov, kjer je naša dejavnost vpeljana in standardizirana.

Naj takoj povzamem uvodne in zanimive misli direktorja planiranja pri Mestnem svetu Velikega Londona na kongresu v Wiesbadnu. Osnovna geodetska dejavnost je raziskovanje prostora glede na njegovo ureditev in izrabo. Pri tem mu pomagajo drugi ožji specialisti. Samo geodet je kompleksen strokovnjak, ki mora imeti pregled nad dejavnostjo ostalih. Geodeti dajejo avtoritativne nasvete glede prostorskega urejanja, posledic planiranih posegov, vrednotenja ukrepov za varstvo narave, ekonomike vzdrževanja prostorskih posegov itd. z upoštevanjem mnenj specialistov. Za to potrebujemo zanesljive podatke, ki jih zbiramo sami ali z geodetsko vestnostjo prevzemamo in preverjamo.

Ob teh mislih se velja zaustaviti in napraviti kratko analizo našega novejšega razvoja, ki brez dvoma gre v to smer vse od leta 1966. Tudi rezultati niso izostali, saj so naši prispevki tako teoretični kot praktični pri urejanju prostora v SR Sloveniji dovolj tehtni in priznani. Istočasno pa moramo vedno sproti ugotavljati, da so dosežki posameznikov, večina entuziastov preveč osamljeni in premalo cenjeni; da zaleduje, naša cca 600 mož velika vojska geodetskih strokovnjakov prepočasi miselno in operativno napreduje.

Vsa prizadevanja, vse naše delo, je usmerjeno v družbeno korist, v razvoj družbe. Za eksistenco ljudi pa moramo prvenstveno zagotoviti tri osnovne pogoje:

- prebivanje
- delo
- odmor.

V te glavne skupine lahko uvrstimo vse dejavnosti, ki so vezane na prostor: razvoj in oprema mest, infrastruktura, industrija, izobraževanje, kmetijstvo in gozdarstvo, turizem, varstvo narave itd. Vse to pa je nujno v prostoru načrtovati, prostorsko definirati in usklajevati. Zato potrebujemo vrsto zanesljivih podatkov, ki jih po naši grobi delitvi lahko razvrstimo v naslednje skupine:

1. naravne danosti kamor uvrščamo raziskave prostora s področji:

- geologija
- pedologija
- klimatologija
- seismologija

.....

2. Objekti v prostoru so vsi tisti ustvarjeni (antropogeni) objekti, ki so vidni, ki prostor fizično zasedajo. Te prav gotovo primarno obvlada naša služba.

3. Posebne ureditve, kamor uvrščamo tiste omejitvene faktorje v prostoru, ki sicer niso vidni, so pa z raznimi akti opredeljeni in imajo za ureditev prostora poseben pomen. Sem uvrščamo:

- varstvo narave in spomeniško varstvo
- varstvo pitne vode
- rezervate za bodočo izgradnjo

.....

Tudi ti elementi so tipična naloga geodeta, ki jih v prostoru lahko natančno definira, omeji.

4. Strukture, procesi in dogajanja v prostoru so elementi, ki so vezani na neko prostorsko enoto in ponazarjajo razvoj, ekonomiko, demografijo, gibanja itd. Večino teh nalog raziskuje statistika in jih je potrebno le dobro kartografsko obdelati in seveda vezati na prostorsko enoto.

5. Pregled publikacijske dejavnosti, zakonodaje, člankov itd., kar pomeni vrsto registrov o razpravah in raziskavah prostora ter pravnih posegov v njega.

Če razpolagamo z zanesljivimi podatki teh osnovnih grup, smo k urejanju prostora doprinesli velik delež: odkrijemo vse kolizije in predstavimo prostor v njegovi stvarni vrednosti ter s tem omogočimo najbolj racionalno odločitev o njegovi izrabi. Smatram pa, da je nujna še ena osnova, in sicer koncept dolgoročnega ekonomsko-političnega razvoja.

Urejanje prostora je tista definicija racionalne in usklajene izrabe prostora vseh vej (resorjev) in vseh nivojev. Po urbanistični terminologiji bi obsegala pojme: asanacija, detajlni urbanistični plan, lokalno planiranje, medobčinsko planiranje, programiranje, prostorski načrt, prostorsko planiranje, resorno planiranje, regionalni prostorski plan, UN, UP, UR, urbanizacija, usklajevanje.

Geodetska služba je torej pri urejanju prostora kot temeljna prostorska veja soudeležena v vseh nivojih. Kot tako nima interesa prostora izrabljati, je lahko v njem nevtralna in njena aktivna vloga je predvsem v:

1. pripravi prostorskih osnov - temeljnih prostorskih informacij
2. spoznavanju stanja (geodetska nadgradnja)
3. v povezovanju, ki jo prostorski informacijski sistem nudi in
4. v raziskavah prostora.

Urejevanje prostora, v tem najširšem smislu, se je pri nas začelo s sprejetjem ustrezne zakonodaje v letu 1967. S to letnico pa je povezana akcija regionalne prostorske dokumentacije in malo pred njo koncept o "razširjeni dejavnosti" geodetske službe pri nas.

Ne bi ponavljal poročnih krčev ob nastajanju atlasa RPD, čeprav je včasih prav, da se spomimo; obnovil bi le dejstvo, da je tako prva in še zlasti druga izdaja Atlasa RPD doživelila viden uspeh, prav tako tudi Atlas B - inventarizacija in

kategorizacija kmetijskih in gozdnih površin. Uspeh ni le plod izvajalcev, temveč sodelovanja vseh geodetskih upravnih in resornih služb. Prav gotovo se še spomnite naših obiskov, našega prepričevanja o koristnosti akcije in končno uspešnih dogоворov.

Akcija in njen rezultat je bil uvod, po moje dober začetek inventarizacije prostora, njen sicer majhen, a pomemben del. Takrat smo se zavedali, da je vsak začetek težak in nepopoln in zaradi tega tudi danes njenega uspeha ne moremo zmanjševati. Poudariti moram tudi, da je delo teklo v republiki v pogodbenih odnosih, v občinskih upravnih organih pa na osnovi prostovoljne pripravljenosti ali dobre volje. Potekalo je tudi brez prave študijske poglobitve, saj zato ni bilo niti časa, niti denarja.

Prav na kratko bi preletel dosedanje rezultate geodetske nadgradnje pri urejanju prostora:

1. operativna dela:

- kataster komunalnih naprav (vsaj delno za več mest)
- urbanski atlasi
- Atlas RPD 1967, 1:50.000
- Atlas RPD - druga izdaja 1969, z obsežnimi teksti in zakoni
- Atlas B - inventarizacija in kategorizacija kmetijskih in gozdnih površin v 1:25.000 s tekstnimi podatki
- redno vzdrževanje zakonodaje in nekaterih registrov
- časopisna dokumentacija
- obiski vseh občinskih geodetskih uprav in delne, od primera do primera po kvaliteti in kvantiteti različne dopolnitve in vzdrževanja
- obveščanje preko Informativnega biltena RPP.

2. Zakonodaja:

- zakon o katastru komunalnih naprav - 1968
- zakon o geodetski službi - 1970.

3. Navodila:

- pravilnik o tehničnih normativih za izdelavo in vzdrževanje KKN
- navodilo o tem, kaj se šteje za primarno in sekundarno omrežje komunalnih naprav
- kljub prizadevanju in pripravljenih osnutkih pa niso izdelana navodila za izdelavo in vzdrževanje urbanske in regionalne geodetske prostorske dokumentacije.

4. PDS:

- deluje v zelo skromnem obsegu.

5. Raziskovalna dejavnost:

- konstrukcija dokumentacijskega centra
- zasnova ustanovitve dokumentacijskega centra
- zasnova študije o PDS
- študija o mestnih informacijskih sistemih.

Če smo pred leti ugotavljali, da smo začeli z delom brez poglobljenih študij, moramo danes priznati, da raziskovalna dejavnost na tem področju že dosega ali celo presega operativno delo. Ob koncu leta 1971 pa z uspehi region. prost. dokumentacije ne moremo več biti povsem zadovoljni, vendar alarma še ni treba

sprožiti. Pri tej ugotovitvi, pa vsa geodetska operativa, kot upravni organi delajo s podvojeno močjo - tudi to je dejstvo. V največji konjukturi pa je potrebno največ naporov za usmeritev v bodočnost.

Toda najprej še skopa analiza prehajene poti. Do uveljavitve zakona o geodetski službi in ob pogodbenih odnosih na delu RPD smo navezali ozke stike, ki so pri-nesli zadovoljive rezultate. Ob prehodu teama iz GZ na Biro in sprejetju zakona, pa so kontakti vse bolj pešali in rezultatov je bilo vse manj. Delovni team na Biroju je postajal vse bolj obremenjen z drugimi nalogami (tudi zmanjšal se je), GU SRS se je zanašala na iniciativu Biroja in dokumentacija v prenekaterih občinah je obležala v predalih (za leto 1971 je poslalo dopolnitve le 15 GU, polovica gradiva je še vedno pomanjkljiva).

Pri vsem tem moramo konstantirati nekaj pomembnih vzrokov:

1. premajhna miselna zrelost strokovnjakov v občinah
 2. prevelika operativna obremenjenost (premalo kadrov)
 3. splošna pomanjkljivost - vzdrževanje
 4. premajhna aktivnost geodetskih uprav.
1. Napake in miselnost preteklosti o delokrogu službe vse prepočasi odpravljam. Pri tem je nastala v zadnjih letih med občinskim upravami velika diferencija: od sposobnih, elastičnih, vitalnih, prodornih in razgledanih kadrov, do klasičnega zemljemerca. Torej bi lahko postavil trditev, da je med nami:
- veliko dobrih obrtnikov
- malo vsestransko razgledanih in aktivnih strokovnjakov.
- Prav gotovo je lažje biti spreten in priden pri operativnem delu, ki nudi neposreden osebni finančni uspeh, kot razdajati svoje moči za uveljavitev sodobnih tehnologij, uveljavitev svoje stroke v svoji družbeni politični skupnosti, uveljavitev novih idej, kar psihično utruja in kar je najbolj izpostavljeni kritiki. Znano pa je, da smo za kritiko hitro vsi sposobni.
- Bore malo urbanističnih dokumentov poznam, kjer so kot sodelavci navedeni geodeti ali geodetske uprave, čeprav tem elaboratom lahko prispevamo do polovice gradiva.
2. Prevelika operativna obremenjenost je povezana s prvo ugotovitvijo in dejstvom, da skoraj v vseh delovnih in upravnih organizacijah manjka kadrov. Predvsem pa velja ugotovitev o neenakomerni obremenitvi v kvalitativnem smislu.
 3. O vzdrževanju smo že slišali tehtne ugotovitve. Tu smo vsekakor premalo dosledni, zmanjka nam moči in vztrajnosti. Kontinuiteta in permanentnost pa sta osnova za obstoj kakršnega koli sistema.
 4. Prizadevanja GU SRS na področju zakonodaje, programa geodetskih del, ustavnih amandmajev so bila zelo velika, naporna in plodna. Ob tem ni čudno, da je organizaciji geodetske prostorske dokumentacije, ki obsega po navedeni delitvi od celotne inventarizacije prostora v glavnem stanje: (vsaj po trenutnem spoznanju)
- objektov v prostoru in
- posebnih ureditev.
posvetila premalo pozornosti. Ob tem moramo takoj dodati še objektivne težave, kot so:
- reorganizacija zvezne uprave in zvezne zakonodaje
- problematika okrog karte 1:25,000
- nejasna opredelitev zahtev po elementih PD
- neopredeljeni odnosi z Birojem RPP itd.

Ob vsem tem pa zakon jasno in nedvoumno opredeljuje naloge službe v zvezi z regionalno prostorsko dokumentacijo. Zato v tem oziru dileme ne bi smelo biti. Povsem drugo pa je vprašanje, kako zakonska določila sprovesti ob:

- popolni samostojnosti občinskih upravnih organov
- njihovi miselni nezrelosti
- finančnim stroškom, ki v tej zvezi nastajajo itd.

Te, tako objektivne kot subjektivne težave pa bi se morale umakniti dejstvom splošnih koristi, ki jim gradnja prostorskega informacijskega sistema služi in celotnemu geodetskemu kadru prinaša.

V zvezi z navodili je bilo storjenega mnogo. Bil je pripravljen že nevem kateri osnutek, organizirani so bili razgovori po območjih s projektanti, vedno znova pa so zljale neznanke:

- karta 1:5000 ali 1:10.000
- karta 1:25.000, 1:50.000
- vsebina
- kriteriji in nivoji
- oleate sistemi
- prehodno obdobje itd.

V mnenuju o navodilih je republiški urbanistični inšpektorat med drugim napisal: geodetska služba naj najprej ažurira stanje posestnih mej in kultur ter uredi površine; šele potem bo lahko dala kaj več. Nekaj gorenje resnice je v tej trditvi: nevzdrževani so katastrski načrti, karta 1:5000, RPD pa je komaj zaživelia in že stagnira.

Danes sme prepričan, da bi bilo najbolje dokumentacijo energično nadaljevati tako, kot je je zasnoval GZ, kajti tako bi:

- obogatili fond podatkov
- imeli le-te ažurirane in
- pridobili čas za prehod na višjo stopnjo obdelave.

Odgovor na vprašanje, zakaj je po občinah sorazmerno v prostorski dokumentaciji malo storjenega, vem že naprej: premalo časa, kadrov in končno finančnih sredstev. Pri tej ugotovitvi so seveda zopet izjeme, ki so sistem prostorske dokumentacije razvile v okviru občine od 1:1000 do 1:50.000 in celo prispevale velik delež v raziskovalnem delu. Tudi današnje konjukture ne bi bile brez intuziazma posameznikov, pa tudi Bilten našega društva itd.

Ob tem bi ponovno spomnil na uvodne besede v Wiesbadnu o ažurnosti in zanesljivosti podatkov. Naj navedem samo problematiko občinskih mej, in mej katastrskih občin, ki jih do danes, kljub številnim intervencijam nismo uspeli urediti v merilu 1:25.000, saj so zaradi različnih virov podatkov in kasnejših sprememb, kar pa vse izvira iz geodetske upravne službe, delale velike preglavice celo za karto 1:750.000 in 1:400.000. Kdo je torej kriv, da imamo posebne meje v:

- statistični službi
- urbanističnih programih
- gozdnogospodarskih načrtih itd.

saj so to osnovne prostorske enote, ki bi jih prav mi geodeti s svojo priznano pedantnostjo in poklicnim obvladanjem prostora morali imeti že davno urejene. Kako se bomo torej lotili mej statističnih okolišev, če bomo na njih vezali številne podatke, če nam bodo osnova za razne prostorske odločitve in končno ljiva, odločajoča pa je v območju same občine.

Zelo pomembno vlogo v urejanju prostora pa ima tudi kartografija, saj vsak prostorski program (plan, načrt) temelji na kartografskih prikazih, tematski kartografiji, ki najbolj nazorno in vsakomur razumljivo ponazarja stanje in dogajanje v prostoru ter zamisli razvoja. Pri tem bi poskusil samo tematsko kartografijo na osnovi praktičnih izkustev pri urejanju prostora opredeliti v:

- osnovne tematske karte
- sintezne tematske karte
- razvojne (planske) tematske karte
- kompleksne tematske karte.

Tematska kartografija pri urejanju prostora je torej problematika, s katero se ukvarjajo najrazličnejši strokovnjaki, je izrazita interdisciplinarna dejavnost, v kateri bi moral imeti pomembno vlogo prav geodet. Lahko trdimo, da brez karto-elementov direktno izražajo procese v prostoru in s tem omogočajo planske odločitve.

Za kompatibilnost podatkov, hitro komuniciranje in zlasti hitro vizuelno obvladovanje podatkov, so nujne nekatere uskladitve, predvsem:

- merila
- oznake
- kronološke opredelitve
- prostorska enota
- terminologija.

Spomnim naj, da je Komisija IS SRS za vprašanja regionalnega prostorskoga planiranja na eni svojih sej osvojila naslednja merila: 1:750.000, 1:400.000, 1:200.000, 1:100.000, 1:50.000 in 1:25.000. Oznake, ki so bile 1967 izdelane na GZ SRS z dopolnitvami polagoma prodirajo v prostorsko načrtovanje in tudi v so-delovanje štirih dežel. Kronološko so elementi opredeljeni kot stanje, gradnja ali zagotovljena finančna sredstva, projekti. O terminologiji v urejanju prostora smo pa že zašli v pravo slepo ulico. Pred kratkim je UI SRS izdal delovno gradivo Urbanistični terminološki slovar, ki obdeluje nad 1.000 pojmov, ki povzročajo zmedo v slovenščini, da ne govorim o primerjavi s tujimi jeziki.

Prav z aspekta inventarizacije prostora in kartografske obdelave, se moram dotakniti tudi urbanističnih programov, ki bi morali po zakonu o urbanističnem planiranju biti izdelani do 31.12.1969. Svoj-čas sem se tej problematiki moral podrobneje posvetiti in nastala je dokaj zanimiva analiza, iz katere bom v kratkem povzel le tisto, ki je za današnjo temo zanimivo. Urbanistični programi so:

- neenotni metodologiji
- raznovrstnih terminoloških definicijah
- različni vsebini in kriterijih
- neusklajenih virih podatkov
- neenotnih tabelaričnih prikazih
- različnih osnovah in merilih
- vsemogočih oznakah
- nenatančnih situacijskih prikazih
- neenotnih materialnih grafičnih prikazov.

Vse to je do temelja razblinilo zamisel in spošetka prepričanje, da bomo RPP izdelali z "lepljenko" urbanističnih programov, nekoliko skoordinirali, uskladili

z resorji in dodali zamisli in projekte republiškega pomena ter intencije koncepta družbeno-ekonomskega razvoja, ki jih UP niso upoštevali. Popolna heterogenost le-teh pa onemogoča kakršno koli sumiranje podatkov in prognoz za celotno republiko. To mora biti tudi nam dolga šola v dogovarjanju in definirjanju podatkov, meril, oznak, in obdelav, ki naj bodo za republiko enotni in dalje v usklajevanju med republikami in državami.

Od navedenih kolizij bom na hitro obdelal le za nas pomembne. Merila UP niso najvažnejša (UP so izdelani le v dveh merilih), veliko bolj je problematična izredna zastarelost teh kart in neenotnost izdelave. Dilema okrog teh osnov je bila tudi močno prisotna v zvezi z izdelavo navodil. Ko smo na nedavnem posvetovanju o kartografiji v Beogradu ostro razpravljali o novi karti 1:25000 in to postavili kot družbeni problem, smo naleteli na povsem gluha ušesa.

Oznake - simboli so v vsakem urbanističnem programu za iste elemente povsem drugačne in to pogosto celo brez prepotrebne legende. To prav gotovo otežava hitro čitanje vsebine karte in medsebojno primerjavo ter povzroča neenotno tretiranje vsebine.

Ključ oznak za Atlas RPD je prav gotovo dobro rešil časovno opredelitev elementov: stanje, projekti, prognoze, v čimer je v UP največja zmeda in včasih iz njih nemogoče razbrati, kaj obstoječe kaj v projektu. Za izdelovalce je sicer to dobra rešitev, za uporabnike pa predstavlja veliko zmešnjavi.

Natančnost situacijskih prikazov je zelo majhna, tako da nastaja vprašanje smiselnosti takih prikazov. Prevelika shematisacija in uporaba simbolov za prostorsko povsem definirane elemente močno zmanjšuje uporabnost materialov. Vzroki so predvsem:

- nepoznavanje topografije
- slabo kartografsko znanje
- premajhna pedantnost in skrbnost
- premajhno spoštovanje situacijskih prikazov.

Tako v njih srečamo:

- s simbolom (krogom) definiran UN in ZN
- s kvadratnim rastrom označen vodovodni rezervat
- pravokotno na plastnice planirano cesto
- arhitektonsko stilizirano mejo občine itd.

Reprodukcijs kartografskih materialov so zelo različne, vse pa slabe in nepregledne, razen ročno risanih originalov.

Vse te pomanjkljivosti bi z aktivno vlogo lahko dodobra odpravili. Po sedanji hierarhični lestvici prostorskega planiranja (RPP, UP, UN, ZN) torej aktivno sodelujemo le pri RPP in ZN ter delno pri UN, najbolj kritično pa ostaja stanje v urbanističnih programih. Doslej sem kot sodelavce občinskih geodetskih uprav pri UP naletel le v dveh primerih.

Vsaka dejavnost, tako tudi dejavnost naše službe prodre, je vitalna, ima uspehe le tedaj, če je masovna, če uspe aktivirati večino članstva. Če pa le malo analiziramo akterje, nosilce idej in akcij med nami, bomo izluščili le dobro desetino, tako v:

- organizacijskem in raziskovalnem smislu
- na posvetovanjih
- v društvu
- v Biltenu itd.

Pred leti smo forsilali akcije iz republike, inicirali potrebe na vseh mogočih mestih, danes pa potrebujemo rezultate. Zaman so prizadevanja okrog izgradnje prostorskega informacijskega sistema, če ne bomo dosledno vsi zalaščili ta sistem tudi z natančnimi in ažurnimi podatki. Zaman je zakonodaja, če je ne spoštujemo, ali če ne moremo zagotoviti njenih zahtev, ali če ne bomo stanje v prostoru v določenem nivoju obravnavali koordinirano, s kompatibilnimi podatki. Tako kot se v okviru občine hitro srečamo z problematiko sosednjih občin, se v okviru republike, s sosednjimi republikami in deželami sosednjih držav in vedno naletimo na nujnost usklajevanja.

V bodočnosti bo prav gotovo imperativ našega dela v urejanju prostora, kar pomeni izgradnjo takega PIS, ki bo sposoben hitro in učinkovito posredovati v vseh prostorskih posegih tako mikro kot makrolokacij. To pa bo zahtevalo dovolj naporov, racionalno organizacijo in najsvobnejšo tehnologijo dela. Za množico elementov takega sistema pa je našo republiko nujno obravnavati kot enotno regijo.

Dokajšna zmeda, ki je vladala in je še zmeraj prisotna v urejanju prostora zaradi:

- neizkušenosti
- nepopolne zakonodaje (po zakonskih predpisih)
- neusklašenost med resorji in občinami ter
- predvsem premajhne raziskanosti prostora
bo postopoma urejena, čeprav bo urejevanje prostora nepopolno toliko časa, dokler ne bomo zaključili vseh raziskav prostora. Splošne zaslove regionalnega prostorskega razvoja, ki jih bomo v sicer pomanjkljivi obliki dobili prihodnje leto, bodo našle svojo konkretizacijo v naslednjih dokumentih:

- RPP (1:200.000 do 1:750.000 in manj)
- območnih - medobčinskih programih (1:400.000 do 1:100.000)
- reambuliranih UP (1:25.000 do 1:50.000)
- UN in ZN (1:10.000 do 1:500).

Da pa bo lahko funkcional sistem urejevanja prostora (sistem prostorskih planov, programov, načrtov), mora delovati tudi sodobno organiziran PIS. Revizija UP v bližnji bodočnosti bo prav gotovo akcija, v katero se moramo dosledno aktivno vključiti, istočasno pa povečati in posobiti sodelovanje na vseh nivojih urejanja prostora.

PIS bo po današnjih izkušnjah zajemal podatke od:

- geodetske službe (stanje v prostoru, nekatere statistične podatke in razne kartografske obdelave)
- resorjev in projektantskih organizacij (prognoze razvoja, nekatere statistične podatke in katastre)
- statistične službe z izboljšanimi in prirejenimi podatki, ki jih že vodi in vzdržuje.

Geodetska služba bo torej dajala predvsem stanje v prostoru po dogovorjenih elementih, dobivala pa globalne podatke za celotno republiko (kar bo omogočilo primerjave, analize in nova spoznanja) ter projektno stanje in druge informacije o prostoru.

Da bomo nalogi kos moramo poleg klasičnih del, fotogrametrije, kartografije in elektronike biti enciklopedično seznanjeni tudi z vsemi dejavnostmi – vejami, ki se v prostoru srečujejo, ki prostor raziskujejo ali ga oblikujejo. Izboljšati moramo predvsem organizacijo kroženja informacij (dajalec informacije je jutri koristnik vrste drugih informacij), izkoristiti vse možnosti AOP (računalnik, avtom. kartirna miza, MFT, ortophoto pripr.) preurediti zakonodajo (zakon o elektr. obdelavi podatkov za potrebe planiranja na Bavarškem), pripraviti vrsto kart, opredeliti prostorsko enoto in nadaljevati ustrezne raziskave. To pa pomeni stalno izobraževanje in vzgoja ustreznega profila kadrov, stalno izmenjavo izkušenj, in najširšo presojo o takih obločitvah, ki bodo koristile celotnemu prostoru naše družbe.

Tolmač nekaterih kratic

RPD	regionalna prostorska dokumentacija
RPP	regionalni prostorski plan
GZ	Geodetski zavod SRS
ODK	osnovna državna karta
PDS	prostorski dokumentacijski sistem
Biro	Biro za regionalno prostorsko planiranje
PD	prostorska dokumentacija
UP	urbanistični program
UN	urbanistični načrt
ZN	zazidalni načrt
AOP	avtomatska obdelava podatkov
MFT	mikrofilmska tehnika
UR	urbanska regija
PIS	prostorski informacijski sistem

Tomaž Banovec

POROČILO Z II. POSVETOVANJA O KARTOGRAFIJI

Posvetovanje je bilo 17., 18. XI. 1971 v Beogradu v prostorih Zveze inženirjev in tehnikov Jugoslavije.

Na posvetovanju je sodelovalo nekaj nad 100 geodetskih strokovnjakov. Relativno veliko udeležencev je bilo iz Slovenije (17). Selovenija je tudi prispevala le del referatov (5 od skupaj 29). Pri tem velja poudariti, da so edino slovenski referati imeli nekaj barvnih prilog, kar smo za posvetovanje o kartografiji tudi pričakovali. Pregled referatov:

- Bosna in Hercegovina 1 referat,
 - Črna Gora 0 referatov,
 - Hrvatska 3 referate (2 avtorja),
 - Makedonija 0 referatov,
 - Slovenija 5 referatov (5 avtorjev),
 - Srbija 8 referatov (6 avtorjev),
 - VGI in Inštitut JRM, Split, 3 referatov (11 avtorjev)
- Skupaj 28 referatov.

Ta pregled seveda ne pomeni razvitosti ali nerazvitosti kartografije posameznih republik ali grupacij, vendar je dovolj ilustrativen. Zanimivo je, da so vse slovenske referate napisali proizvajalci iz operative, vse hrvatske predavatelji s fakultete, večina srbskih je napisana s strani negeodetov (geografov), v kolikor ni šlo za kakšne komparacije ali v bistvu koreferate. Referati z VGI-ja so obravnavali predvsem svojo vojaško problematiko, razen nekaterih izjem (Peterca, Budar).

Prvi dan je delo potekalo relativno počasi, ker se večina referentov ni držala dovoljenih 10 minut. Ta bolezen je na jugoslovanskih posvetovanjih pravzaprav že kronična in se posebej nekateri posamezniki sploh ne dajo obvladati in izkorisčajo tudi do 35 minut potrpežljivost publike. Pomajkanje modernejših pristopov na posvetovanja se je čutilo predvsem v tem, da po vsakem referatu ni bilo ustrezne diskusije in da so bili referati podani v neredu, niso bili prav grupirani, mešale so se posamezne grupacije, ker kaže, da so jih organizatorji uvrstili v program tako kot so prihajali, ne pa po skupnih afinitetah. V kolikor je bila heterogenost prevelika bi bilo dobro, da bi v bodoče omogočili delo po posameznih strokovnih grupacijah - komisijah.

Delo redakcijske komisije bi moralo biti opravljeno pred posvetovanjem. Po izdelkih in objavljenih referatih ter prebrani vsebin smo lahko ugotovili, da redakcijski odbor sploh ni delal. To je posebej potrjevalo dejstvo, da so nekateri referenti pripravili pravzaprav izredno heterogene prispevke, nekateri so bili nedosledni, nekateri so imeli slaba teoretska izhodišča, spet drugi so bili pa praktično že zgodovinski in bi tudi ne smeli biti sprejeti na moderno posvetovanje. Poleg tega lahko zamerimo redakcijski komisiji, da spet ni zahtevala kratkih izvlečkov v svetovnih jezikih, kar jemlje posvetovanju strokovno-znanstveno moč in znižuje nivo posvetovanja na nivo slabega seminarja. Osrednji kartografski problemi, kot so naprimjer: organizacija kartografije v bodoče, problem

tajnosti nekaterih kartografskih izdelkov, stanje kartografije v SFRJ in razvoj v bodočem, usoda osnovne državne karte in podobno, bi morali biti rešeni z naročenimi, dovolj temeljitimi referati. Izgleda da so organizatorji sami želeli predvsem ekonomske efekte na posvetovanju zato do takih naročil referatov ni prišlo in temu primemo tudi odgovorov praktično ni. Tudi to bo treba v bodočem pri organizaciji takih posvetovanj temeljite upoštevati.

Slovenski prispevki (5 po številu) so bili zelo različni. Tako je Banovec opisoval SYMAP kartografijo s posebnim ozirom na računalnike, Kos Vili je poročal o novi kartografski publikaciji "Karta za planiranje" 1:20.000, Rotar Jože je govoril o možnostih tematske nestne kartografije, Pregelj Albina o uporabnosti geodetskih načrtov za izdelavo nekaterih kart, Janez Kobilica pa o oleatnih sistemih in organizaciji nestne kartografske službe. Poleg tega sta v diskusiji pripravljeno nastopila še Stanko Majcen s prispevkom o kartografskih sistemih in funkciji ter vlogi Geodetske uprave SRS v kartografiraju slovenskega prostora in Peter Svetik z nekaterimi pogledi urbanistov oziroma prostorskih planerjev in njihovimi pričakovanji v zvezi z kartografskimi materiali. Splošna ocena o slovenskih referatih je ugodna. Bili so dovolj različni, odpirali so zelo zanimiva nova področja (avtomatizacija, nova topografska karta, tematska kartografija, oleatni sistemi in podobno). Žal pa je komisija za sklepe šla na delo še pred sodelovanjem slovenskih prispevkov, tako da mislimo, da nekateri konstruktivni predlogi v zvezi s tem, podani z naše strani, sploh niso bili upoštevani v delu komisije za zaključke.

Diskusija je bila sicer zanimiva, vendar se večinoma ni nanašala na referate, naravnost so večinoma diskutanti pripravljeni manjše diskusijске prispevke v zvezi z svojimi izkušnjami. Nastop dr. V. Živkovića lahko razumemo bolj kot diskusijo kot pa referat, čeprav je bil kot tak podan. Njegova osnovna teza je bila negacija dosedanjega sistema osnovne državne karte, redukcija preštevilnih barv v tej karti in kot (višin), ter predlog za izdelavo enotne karte za teritorij Srbije v merilu 1:10.000. Z njimi je poleniziral ing. M. Mrvić in ga popravljal glede na kote, število barv in podobno. Poleg tega je opozoril, da karta 1:10.000 pravzaprav v sistemu ODK, kot taka že obstaja. Pri tem je mnogokrat citiral slovensko izkušnje in slovensko odločitev za karto 1:10.000 za naj urbanizirana področja. Tov.ing.J. Cvetković je pohvalil slovenski koncept pri izdelavi osnovne državne karte in ga zelo močno propagiral. Zanimivo je, da so ga za nekatera delališča v Srbiji že s pridom uporabili (Kragujevec).

Komisija za sklepe je na koncu drugega dneva predlagala sledeče sklepe: (začasno in brez recenzije)

1. Razvoj geodezije in kartografske stroke Jugoslaviji je tako buren in tako pomemben, da kartografije ne smemo tudi organizacijsko prepustiti naključju. Potrebno se je vključiti tudi v mednarodna dogajanja na tem področju in storiti ustrezne ukrepe. Tako naj bi na nacionalnem nivoju ustanovili sekcijsko za kartografijo pri Zvezni GIG Jugoslavije in še poleg tega nacionalni komite za kartografijo, ki bi predvsem sodeloval z mednarodnimi organizacijami (OZN). Sedež in sekretariat bi se lahko selil po inštitucijah.

2. V zvezi s prvo nalogo naj bi se ustanovila delovna grupa, ki bi pripravila vse organizacijske in tehnične pogoje za delo take sekciije. Sestavlja jo Peterca, Božič in Dukić.
3. Priporoča se ustanovitev sekciij pri republiških zvezah. V te sekciije po republikah bi vključevali tudi sorodne stroke.
4. Priporoča se sekciiji in vsem znanstvenim inštitucijam, da se intenzivne pristopi k izdelavi nacionalnega atlasa Jugoslavije. Pri tem je treba združiti vse napore in sredstva. Izdelava takega atlasa je neobhodna.
5. Osnuje se nacionalna komisija za standardizacijo nazivov in sicer v dveh skupinah: skupina za usklajevanje nazivov in transkripcijo naj bi se ustanovila pri katedri za kartografijo v Zagrebu. Drugič: skupina za strokovno terminologijo naj bi se organizirala v Vojno geografsken inštitutu v Beogradu.
6. Potrebno je vzpostaviti medsebojno sodelovanje, posebno na področju avtomatizacije, kartografije.
7. Novo ustanovljena sekciija naj posveti posebno pozornost programu šolanja na geodetskih strokovnih šolah. Tako naj bi posebej znanstveno raziskovalni inštituti sodelovali pri sestavljanju programov za kartografijo na vseh nivojih šolanja. Poleg tega naj bi uvedli v srednje strokovne šole tudi predmet kartografija. Ti programi naj bi se realizirali skupaj z ustanovami ki se ukvarjajo z kartografijo.
8. Odredijo naj se ustanove, ki se lahko ukvarjajo s kartografijo. Poleg tega je treba utemeljiti in organizirati kroženje kartografskih publikacij, zavrnost podatkov na katrah in podobno.
9. Geodetski list naj bi se preimenoval v "Geodezijo in kartografijo".
10. Ugotavlja se, da so posvetovanja o kartografiji preveč redka. V zvezi s tem naj bi se v letu 1974 pripravilo novo posvetovanje. Poleg tega so kasneje v diskusiji predlagali še sledeča sklepa:
11. Naj bi se intenzivneje delalo na strokovni razdelitvi kart in njihovi klasifikaciji.
12. Priporoča se vsem ustanoviteljen znanstvenih inštitucij, da organizirajo sredstva in ugodne kredite za nabavo opreme potrebnje za avtomatizacijo v kartografiji.

V zvezi s točko 8. smo v diskusiji polemizirali (Banovec), ker smatramo, da je bila točka precej toga. Zelo težko si namreč predstavljamo, kako bi lahko odredili ustanove, ki se lahko ukvarjajo s kartografijo v Jugoslaviji. V diskusiji smo opozorili na to, da je treba kartografsko tržišče obvladati ne z prepovedmi, marveč s kvalitetnim in organiziranim delom. Ena od nalog sekciije bi bila pravzaprav to. Poleg tega si ne znamo predstavljati kako lahko uokvirimo in kontroliramo področje tematske kartografije, ki je postala izrazno sredstvo skoraj vseh strokovnjakov, ki delajo v prostoru. Drugi del točke 8. pa je deloma neprecizno in nepopolno obravnaval kroženje kartografskih podatkov in še posebej problem zaupnosti podatkov, problem javnosti podatkov in podobno. V živahni diskusiji, ki je sledila se je ugotovilo, da je res potrebno preurediti sklep pod točko 8.

in vzpostaviti lažje kriterije ter predvsem s kritiko izločiti kartografski "šund". Poleg tega bi v novi točki, ki jo bo pripravila komisija za sklepe, sekcija še posebej zadolžena za reševanje sistema kroženja podatkov, zaupnosti kartografskih gradiv in zaupnosti podatkov.

Ne glede na to, da je posvetovanje le uspelo smatrano, da bo potrebno v bodoče nekatere stvari na takih strokovnih posvetovanjih bistveno popraviti in sprememniti. Posebej pomenljivo je to zaradi tega, ker lahko ugotovimo, da od slušateljev tretje stopnje, raznih magistrov in podobno ni bilo niti enega prispevka za to posvetovanje, kaj pomeni, da so znanstvene inštitucije in šolanje pravzaprav izločene iz strokovnih dogajanj. Posvetovanje naj bi pokazalo prenez stanja kartografije v Jugoslaviji, smatrano pa, da je posvetovanje pokazalo manj kakor kartografija v Jugoslaviji premore.

Poleg posvetovanja so organizatorji priredili tudi manjšo razstavo izdelkov kartografskih ustanov in nekaterih geodetskih orodij. Razstava je bila zanimiva, vendar mislino, da bi bilo treba v bodoče znižati cene, v kolikor hočeno resnično informirati poslušalstvo in gledalce o kartografskih izdelkih iz vse Jugoslavije. Cena je bila samo za en pano 500 ND na dan, kar je marsikomu pravzaprav pomenilo take izdatke, da se te razstave organizirano niso udeležili. Nesporazumi okrog tega pa so po drugi strani vplivali na to, da smo edino Slovenci svoje referate oprenljiali z barvnimi prilogami. Tako smo pravzaprav potrošili več sredstev za referate, ker smo vse sami tiskali, kot za razstavo.

Samo posvetovanje je navrglo še precej drugih kartografskih, organizacijskih in tehničnih problemov. Zanimive so bile pravzaprav tudi diskusije izven posvetovanja, ki so bile vodene bolj osebno in na pol legalno, vendar so lahko poznavalcu praktično omogočile še dodatne vpoglede o dogajanjih v kartografiji v Jugoslaviji. Smatrano, da je večino sklepov s posvetovanja za Slovenijo sprejemljivih in tudi točka 8. v kolikor bo pravilno formulirana nam bo lahko pri delu v bodoče precej pomagala. Naloge pri nas v bodoče so predvsem sledeče:

1. Zbrati spiske in organizirati ljudi, ki se ukvarjajo z kartografijo v sekiji kartografov v SRS.
2. Sestaviti vodstvo in narediti program dela za to sekциjo.
3. Po možnosti kot organizirana sekcija skozi delo in izmenjavo rimenj vplivati na FIGG, srednje šolstvo za založniške programe nekaterih hiš, predvsem pa je treba kot sekcija organizirano pristopiti h konstruktivni kritiki kartografskih publikacij.
4. Svoje mesto moramo slovenski kartografi zasesti tudi v jugoslovanskem komiteju za kartografijo in pa jugoslovanski sekciji in se na ta način vključiti v mednarodna kartografska dogajanja. Poleg tega bo treba v določenem času najti še druge oblike dela in skrbeti za vzgojo kartografskih kadrov, skrbeti za dotok ustrezne literature in podobno. V bodoče naj bi slovenska sekcija za kartografijo, v kolikor bo delovala, pripravljala in prevzemala nekatera strokovna dela, posvetovanja, organizacijo izobraževanja in podobno.

MOŽNOSTI MESTNE KARTOGRAFIJE

Nagli družbeni in gospodarski razvoj spreminja naraščajoči proces urbanizacije. Vse večjo hitrost urbanizacije spreminja izrazita koncentracija prebivalstva v mestih in mestnih naseljih. Proces urbanizacije je potrebno spremljati in prostorsko usmerjati. Planerji, projektanti urbanisti, geografi in drugi strokovnjaki, ki se ukvarjajo s problematiko načrtovanja mest in mestnih naselij potrebujejo pri svojem delu različne geodetske podlage. Po inozemskih izkušnjah bomo skušali prikazati kakšne geodetske podlage potrebujejo oziroma bi potrebovali našteti strokovnjaki za svoje delo.

Načrti oziroma karte na mestnih področjih naj s svojo vsebino zadovoljijo čim širši krog uporabnikov, seveda pa je nemogoče z enim tipom načrta oziroma karto ustreši vsem zahtevam uporabnikov. Pri izdelavi načrtov in kart za mesta se moramo držati nekaj splošnih načel:

- načrti morajo biti točni,
- morajo prikazovati najnovejše stanje,
- morajo biti estetski in
- izdelani v merilih, ki omogočajo preračunavanje in primerjavo z ostalimi načrti, oziroma stanjem na terenu.

Za uspešno izvajanje planerskih, projektantskih, urbanističnih, dokumentacijskih in drugih nalog v mestih potrebujemo geodetske podlage, ki so različnega merila in različne vsebine. Za izvajanje naštetih nalog rabimo naslednje geodetske podlage::

1. OSNOVNE MESTNE NAČRTE
 2. PREGLEDNE MESTNE NAČRTE
 3. ORIENTACIJSKE MESTNE NAČRTE
 4. KARTE MESTNE OKOLICE
1. OSNOVNI MESTNI NAČRTI

V to kategorijo spadajo topografsko-katastrski načrti v merilih: 1:500, 1:1000, 1:2000, ki služijo kot osnova za:

- izdelavo in vzdrževanje zemljiškega kataстра
- izdelavo katastra komunalnih naprav
- izvajanje del pri gradnji nadzemnih in podzemnih objektov
- izdelavo urbanističnih in zazidalnih načrtov, itd.

V inozemstvu priporočajo pri izdelavi topografsko-katastrskih načrtov v merilu 1:1000 uporabo takega kartografskega ključa, da je mogoča enostavna fotopovečava oziroma pomanjšava teh načrtov v merilo 1:500 oziroma 1:2000. Preglednost in točnost tako povečanih ali pomanjšanih načrtov je še vedno zadovoljiva; prihranek pa je pri vzdrževanju originalov, saj je pri takem konceptu potrebno vzdrževati samo en original to je v merilu 1:1000.

2. PREGLEDNI MESTNI NAČRTI

Kot pregledni mestni načrti pri nas lahko uporabljamo osnovno državno karto (ODK) v merilu 1:5000. Pregledni mestni načrti služijo kot osnova za planiranje in projektiranje ter za razne tematske prikaze; med drugim tudi:

- za prikaz izrabe zemljišča
- za izdelavo urbanistične dokumentacije
- kot osnovni material za izdelavo načrtov in kart v manjših merilih itd.

V SR Sloveniji so našteti načrti izdelani za skoraj vsa mesta oziroma mestna naselja in so v mejah možnosti tudi vzdrževani.

Pri uporabi osnovnih in preglednih mestnih načrtov naletimo na dva problema:

- a) uporabniki teh načrtov morajo znati čitati načrt, torej je potrebno poznati kartografski ključ, ki ga ponavadi negeodetski strokovnjaki ne poznajo;
- b) na teh načrtih v velikih merilih so prikazani le manjši deli mesta. Za prikaz celotnega mesta, moramo že pri mestih srednje velikosti sestaviti 15 - 30 kart in tako dobimo praktično neuporabne formate.

Ker vemo, da se razvijata gospodarstvo in infrastruktura na mestnem območju s skoraj enakim tempom in, da morajo imeti strokovnjaki, ki se ukvarjajo s problematiko v mestih sliko celega mesta je potrebno izdelati.

3. ORIENTACIJSKE MESTNE NAČRTE:

Zahteve pri izdelavi teh načrtov so:

- da je mesto ali vsaj del mesta (mestna četrt) prikazan na enem listu
- da je format papirja na katerem je načrt natisnjen priročen,
- da so na načrtu takoj vidne razlike med zazidanimi površinami, trgi, cestami in ulicami, da so jasno ločene zelene, vodne in obdelovalne površine,
- da je načrt izdelan v isti projekciji kot osnovni in pregledni mestni načrti
- da je izdelan v merilu 1:10.000 - 1:20.000 (merilo zavisi od velikosti mesta).

Orientacijski mestni načrti naj bi se v glavnem uporabljali:

- za generalno planiranje in programiranje
- za registracijo glavnih komunalnih vodov
- za pregledni cestni in ulični kataster
- kot podloga za informativne karte, itd.

Informativne karte, dobimo z dodatnimi obdelavami tematik na orientacijskih mestnih načrtih. Te informativne karte nujno potrebujejo pri svojem delu planerji, projektanti in urbanisti. Na takih kartah prikazujemo naravne in ustvarjene danosti nekega mesta; tako med naravnimi danostmi prikazujemo:

- geološko sestavo tal
- hidrografijo
- konfiguracijo terena
- pedološko sestavo tal
- klimatologijo
- seizmične značilnosti itd.

ter pri ustvarjenih danostih:

- zgodovinski razvoj mesta
- demografske prikaze

- gospodarstvo
- promet
- zazidavo, kjer lahko ločimo etažnost, starostno strukturo itd., zgradb
- turizem itd.

Tak orientacijski načrt mesta Maribora smo v letih 1970-71 po naročilu Geodetske uprave Maribor izdelali na Institutu za geodezijo in fotogrametrijo. V prvi vrsti bo služil kot orientacijsko turistični načrt - tiskan v 8 barvah Z združevanjem nekaterih založniških originalov pa smo izdelali tudi orientacijski načrt, ki bo služil za naštete naloge. Ta osnova je tiskana v treh barvah ki so izbrane tako, da je možen pretisk za različne tematike.

Našteti osnovni, pregledni in orientacijski načrti prikazujejo ponavadi le dele mesta ali pa samo ožji mestni okoliš. Za strokovnjake, ki se ukvarjajo s problematiko razvoja in planiranja mest in mestnih naselij pa je zanimivo tudi vplivno območje mest - mestna okolica. Za take potrebe je potrebno izdelati

4. KARTE MESTNE OKOLICE

Te karte naj bodo izdelane v isti projekciji kot našteti načrti, morajo biti ažurne in sestavljeni tako, da je mesto, ki ga prikazujemo približno na sredini lista na katerem je karta natismjena. Vsebina teh kart naj bi bila slična, kot je na "karti za planiranje", ki jo je kot vzorec izdelal Geodetski zavod iz Ljubljane. Merilo teh kart zavisi seveda od velikosti območja, ki ga hočemo prikazati ponavadi pa naj bi bilo od 1:20.000 - 1:50.000.

Ravno po teh kartah je veliko povpraševanje in potrebe vendar se moramo zaenkrat zadovoljiti s povečavami oziroma pomanjšavami starih topografskih kart (predvojna izdaja) 1:25.000 ali 1:50.000.

Karta mestne okolice je namenjena predvsem

- za izdelavo razvojnih programov in planiranj različnih gospodarskih organizacij, ki niso vezane samo na ozek prostor mestnega naselja kot na primer vodno gospodarstvo, promet itd.
- za prikaz geografskih in drugih študij, ki zajemajo vplivno območje mest itd.

Pri urejenem stanju geodetskih podlog, s tem, da bi imeli za mesta izdelane osnovne, pregledne in orientacijske mestne načrte ter karte mestne okolice bi od uporabnikov lahko zahtevali, da bi za svoje delo uporabljali enotne geodetske podlage. S tem bi bila dana možnost primerjave med različnimi projekti, študijami itd. Pri sedanjem stanju pa taka primerjava oziroma usklajevanje praktično ni mogoča zaradi heterogenih geodetskih podlog.

Ker so osnovni in pregledni mestni načrti, kakor smo že omenili, izdelani za skoraj vsa mesta v naši republiki, nimamo pa, razen za mesto Maribor, izdelanih orientacijskih mestnih načrtov in kart mestne okolice, bi morali z izdelavo teh geodetskih podlog pričeti čim preje. O vsebini in obsegu teh podlog, bi se morali izvajalci pred njihovo izdelavo posvetovati z vsemi potencialnimi uporabniki, saj bi le na ta način dobili najbolj uporabne materiale.

Verjetno se strinjam, da so naštete geodetske podlage potrebne za planiranje, programiranje itd. v mestih. To ni ugotovitev samo zaradi enostavnega posnemanja inozemskih vzorov, ampak tudi iz izkušenj in zahtev uporabnikov načrtov in kart v naši republiki.

Janez Koblilica

KARTOGRAFSKI PROBLEMI PROJEKTA REGIONALNE PROSTORSKE DOKUMEN-TACIJE OBČINE MARIBOR

Že od leta 1964, zlasti pa po izidu republiškega zakona o geodetski službi, je Uprava za izmerno in kataster, zdaj preimenovana v Geodetsko upravo, Maribor, organizirala zbiranje in obdelavo prostorskih podatkov, zlasti pa kartografskega materiala v različne namene. Material se je zbiral in obdeloval na osnovi direktnih ali indirektnih naročil posameznih uporabnikov, deloma pa po presoji posameznih geodetskih strokovnjakov v upravi in glede na izkušnje drugod v Sloveniji, Jugoslaviji in v inozemstvu. Heterogenost zbranega kartografskega materiala sicer omogoča, da se uporablja v zelo raznovrstne namene in tako pokriva velik del potreb raznih uporabnikov, vendar pa je vzdrževanje ažurnosti vseh podatkov skoraj nemogoča naloga, zato se je pokazala potreba po bolj načrtinem zbiranju in sistematični obdelavi ter prikazovanju teh podatkov.

I. ANALIZA OBSTOJEČIH PODATKOV

Geodetska uprava Maribor razpolaga zaenkrat z naslednjimi prostorskimi podatki.

1. Kataster zemljišč je izdelan na mestnem območju na osnovi topografsko-katastrskih načrtov v merilih 1:500 in 1:1000, na ostalem predelu občin Maribor in Lenart pa na osnovi starih katastrskih načrtov v merilu 1:2880.
2. Izdelava katastra komunalnih naprav je šele v začetni fazi, izdelani pa so pregledni načrti komunalnih naprav v merilih 1:5000 in 1:10.000.
3. Za vse območje občin Maribor in Lenart so izdelane katastrske pregledne karte v merilu 1:5000, s prikazom parcel in objektov, ki se tekoče vzdržujejo.
4. Za večji del občine Maribor je že izdelana osnovna državna karta v merilu 1:5000 ali 1:10.000, ki bo končana predvidoma za vso občino v začetku leta 1972.
5. Izdelan je orientacijski mestni načrt Maribora v merilu 1:10.000, na osnovi topografskih načrtov 1:2500, ki so izdelani za mestno območje. Mestni načrt je izdelal Inštitut za geodezijo in fotogrametrijo v Ljubljani, podatke pa je zbrala in jih tekoče vzdržuje naša uprava.
6. V merilu 1:25.000 je kot oleata na topografsko karto 1:25.000 zbrana dokumentacija različnih prostorskih podatkov, predvsem: hidrografija, različne upravne razdelitve, infrastruktura, energetika, turizem, spomeniško varstvo, urbanistični režimi in druga prostorska zakonodaja. Dokumentacijo je izdelal Geodetski zavod SR Slovenije, tekoče vzdrževanje in dopolnitve pa vrši naša uprava.
7. V merilu 1:50.000 je izdelana pregledna karta občine Maribor, kjer je poleg geodetskih podatkov prikazan tudi del podatkov pod tč. 6, del podatkov pa je prikazan na posebnih oleatah, ki so kompatibilne z osnovno karto.

